

Наталія ВІЗІР,
*заступник директора з навчально-виховної роботи
Ніжинської гімназії №2 Ніжинської міської ради
Чернігівської області*

РІДНЕ СЛОВО – МОЯ ЗБРОЯ! **(есе)**

*Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!.. Знать, од Бога
І голос той, і ті слова
Ідуть меж люди!
Тарас Шевченко*

Отак і в мене, із самого малечку й досі, пришвидшується серцебиття від власних спостережень щодо потужного впливу слова на людину. Від правильно та влучно підібраних слів залежить усе: атмосфера в сім'ї, стосунки на роботі, спілкування з друзями, вирішення проблем, досягнення мети..., адже *«словом можна вбити й оживити, поранити й вилікувати, посіяти тривогу й безнадію і одухотворити, розсіяти сумнів і засмутити, викликати посмішку і сльози, породити віру в людину і посіяти зневіру, надихнути на працю і скувати сили душі...»¹.*

Постійно *«дивуєшся дорожчості мови нашої: в ній що не звук, то подарунок, все крупно, зернисто, як самі перла»².* Ніколи нічого не читаю без записника й олівця, завжди щось виписую: тези, цитати, епітети, порівняння, «смачні» метафори, поетичні речення, мовні звороти... *«Ранкова роса запалюється вранці від сонця барвистою веселкою; вітер небом потішно жене до водопою небесного хмари-коні; сонечко ясне заплітає щоранку пишні коси днині, а на ніч розплітає їх, вкладаючи днину спати»³;* або ж *«корови несли на рогах ранок, розхитуючи його, немов у люльці немовля»⁴;* чи *«стоять в шибках осінні*

*вітражі»*⁵. Хіба ж можна таке оминати?! Потім цей безцінний матеріал використовую на уроках. І своїх учнів привчаю читати, шукаючи скарби, звертаючи увагу на мовні цікавинки, смакувати словом, пити його, наче джерельну воду, наповнюючи себе цілющим мовним еліксиром.

У кожного своя зброя: у скрипаля – скрипка, співака – пісня, художника – мистецтво, моделі – зовнішність, ...а в психолога, священника, письменника, вчителя – слово! *«Зброя – це не обов'язково пістолет. Стріляти можна всім: словом, справами, вчинками»*⁶.

Слово для вчителя – це найважливіший інструмент і найпотужніша зброя. *«Як усяку зброю, його треба чистити й доглядати»*⁷: відшліфувати вимову, наголошування, милозвучність; уникати лексичних помилок, іншомовних слів; удосконалювати новий український правопис і мовні навички; постійно поповнювати й збагачувати свій словниковий запас, читаючи твори сучасних письменників, слухаючи музику, вивчаючи напам'ять поезії. Отож, *«не бійтесь заглядати у словник: це чистий яр, а не сумне провалля; збирайте, як розумний садівник, достиглий овоч у Грінченка й Даля...»*⁷.

А ще надважливим є зміст сказаного. За допомогою потрібних слів ми допомагаємо дітям повірити в себе, досягнути того, що здавалось недосяжним, розплющити очі на важливі речі, вчимо їх пробачати та вибачатись, жаліти та допомагати, дякувати та любити, тому що *«любити і прощати – найскладніша наука у світі»*⁴. Слово вчителя *«непомітно проростає у їхніх душах. Так проростає вчасно вкинуте в ґрунт зерно... З таких зерен виростає найбуйніше колосся»*⁸.

Безперечно, *«нове життя нового прагне слова»*⁷, як і сучасна молодь, і учні нової української школи, яких важко зацікавити безграмотним, невиразним, беземоційним мовленням. Розповідати, пояснювати можна по-різному: одних хочеться слухати ще і ще, а від промови інших виникає бажання просто закрити вуха, бо *«слово – то мудрості промінь, слово – то думка людська»*⁹.

Слово має надзвичайно велику силу. *«І в Біблії пишеться, що Господь творив світ словом. Слово одних до небес підіймає, а других до землі прибиває»*¹⁰. Так, сила слова – безмежна, але слід пам'ятати, що красномовство – це не просто дар, а наполеглива праця.

Буває, часом читаючи якусь поезію чи прозовий твір, зачаровано зупиняєшся та перечитуєш декілька разів рядки, які запали в душу, а потім ще довго згадуєш прочитане й розумієш, що це, дійсно, *«якийсь безсмертний дотик до душі»*⁵. А деколи просто не можеш стримати сліз від раптового потрясіння, спричиненого приголомшливою дією слова, яке, наче блискавка, проходить крізь тебе; *«...голова йде обертом, і нерви натягуються, наче струни на скрипці»*¹¹.

*Я знаю силу слова – воно гостріш штика
І швидше навіть кулі, не тільки літака.
Воно проміння швидше, в нім – думка й почуття.
Воно іде в народи для вічного життя.
Коли це слово – зброя, як день, що не схолов,
Коли живуть у ньому ненависть і любов.
Воно влуча, як куля, ця зброя золота,
Коли у нім ненависть з любові вироста.
Воно над зорі лине, а в нім живуть як спів
Любов до Батьківщини і лють до ворогів.
О зброе щастя, слово, я жить з тобою звик!
Ти – квітка у любові, в ненависті ти – штик.*

Володимир Сосюра

Р.с. «Життя коротке. Немає часу залишати важливі слова неказаними»¹², тому поділилася своїми думками, використовуючи цитати письменників, педагогів, артистів, «бо всі слова були уже чиймись»⁵.

1. Василь Сухомлинський
2. Микола Гоголь
3. Дара Корній
4. Олена Печорна
5. Ліна Костенко
6. Святослав Вакарчук
7. Максим Рильський
8. Володимир Лис
9. Олена Пчілка
10. Юрій Винничук
11. Надія Гуменюк
12. Пауло Коельйо